

Waarnemingen van vermoedelijke bastaarden van Barmsijs (*Carduelis flammea*) en Witstuitbarmsijs (*Carduelis hornemanni*) op Vlieland

door

A. L. SPAANS

(*Observations of possible hybrids of Redpoll (Carduelis flammea) and Arctic or Hoary Redpoll (Carduelis hornemanni) on the island of Vlieland*).

In de eerste week van januari 1962 namen wij op Vlieland enige barm-sijzen waar, waarvan wij ter plaatse vermoedden, dat het Witstuitbarmsijzen waren. Op 4 januari werden er 2 gezien in het Bomenland door mej. S. M. van der Baan, mej. T. M. Emeis, mej. M. M. Meijering, mej. C. W. van der Voet, J. B. Hulscher en A. L. Spaans, terwijl op 5 januari de laatste vier en H. van Dijk, E. Meelis, J. Tinbergen, G. de Vries en W. J. M. Vader er nogmaals 4 in het Bomenland waarnamen.

De vogels waren opvallend licht van kleur. De stuit was grijswit en ongestreept. Op de rug viel ons direct een witte, overlangse streping op. De kleur van de buik was niet zuiver wit, maar eerder vuilwit, terwijl de flanken een grove, donkere lengtestreping hadden. Wij hebben slechts bij één vogel op de borst duidelijk een zweempje rose kunnen ontdekken. Sommige hadden één, andere twee witte vleugelstrepen. Zij waren forser dan de vorm *cabaret* van de Barmsijs, die sedert enkele jaren op Vlieland gedurende de maanden april tot september algemeen voorkomt.

De vogels waren zeer mak. Op 5 januari kon ik een exemplaar tot op minder dan een halve meter naderen. Ik heb mij toen nogmaals kunnen overtuigen, dat de stuit grijswit en ongestreept was.

Op grond van de kenmerken van rug en stuit meenden wij, dat wij Witstuitbarmsijzen hadden gezien. Aan de juistheid van de determinatie ging ik twijfelen, toen op 5 januari bij de genoemde vogels zich een, blijkens de rose gekleurde borst, overjarige ♂ barmsijs voegde, die evenals de andere barmsijsjes licht was van kleur en op de rug een witte, overlangse streping had, maar waarvan de stuitkleur duidelijk rose was. Dr. G. C. A. Junge, met wie ik later over onze waarnemingen sprak, was zo bereidwillig mij de collectie van de in het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden aanwezige balgen van Barmsijs en Witstuitbarmsijs te tonen, waardoor ik beide soorten met elkaar kon vergelijken. De barm-sijzen met de witte stuiten, die wij op Vlieland hadden gezien, kwamen het meest overeen met de vorm *exilipes* van de Witstuitbarmsijs, zij het dat het wit van de stuit grijzer was en het bruin van de rugveren meer overeenstemde met dat van de vorm *flammea* van de Barmsijs. *C. hornemanni exilipes* was op de rug warmer bruin dan *C. fl. flammea*. Het genoemde overjarige ♂ heb ik, omdat de kleur van de stuit niet wit maar rose was, getracht in te passen in de serie van

C. fl. flammea. Dit was door de lichte kleur van deze vogel en de overlangse streping op de rug niet mogelijk. Van het begin af aan heb ik bij deze vogel, die in verenkleed intermediair was tussen een Barmsijs en Witstuitbarmsijs, aan de mogelijkheid van een bastaard gedacht. Dat wij echter alleen zulke vermoedelijke bastaarden hadden gezien, kwam niet bij mij op. Dit bleek toen Prof. Dr. K. H. Voous, wiens mening ik later vroeg over het barmsijsje met rose stuit, mij berichtte: „Vorig jaar heb ik uit Noorse musea veel materiaal daarvan bestudeerd en daarbij kwamen alle overgangen tussen *flammea* en *exilipes* aan het licht. Ook de door U genoemde, ongevekte, doch licht grijs getinte rug was bij de intermediaire vogels aanwezig”. Ik ben er nu zeker van, dat wij geen zuivere Witstuitbarmsijen hebben gezien, maar vermoedelijke bastaarden tussen deze en de Barmsijs. De overeenkomst van de bruine kleur der rugveren van de „Witstuitbarmsijen”, die wij op Vlieland waarnamen, met die van de in het Leidse museum aanwezige vorm *flammea* van de Barmsijs is hierdoor nu geen probleem meer. Ook het overjarige ♂ van 5 januari zou volgens mij een bastaard kunnen zijn geweest.

Mej. Meijering en mej. Van der Voet deelden mij mede, dat zij op 3 januari nabij het Posthuis ook een licht gekleurd barmsijsje met witte, overlangse strepen op de rug hadden waargenomen. Deze vogel had geen witte stuit. Van heel dichtbij was een bruinrose waas op de borst te zien. De vogel was eveneens zeer mak en ging zelfs op de punt van de laars van een van hen zitten. Ook dit barmsijsje zou mijns inziens een bastaard kunnen zijn geweest. Op Vlieland waren begin januari dus minstens 6 vermoedelijke bastaarden aanwezig.

Over het gezamenlijk voorkomen van *C. flammea* en *C. hornemanni* schrijft Prof. Voous in zijn brief: „Met name in Noord-Noorwegen en Zweeds Lapland broeden de beide Barmsijs-vormen samen” en „Overigens zag ik bij Westsiberische series in het museum in Kopenhagen ook heel wat intermediairen!”. Het is uiteraard onbekend waar de Vlielandse groep bastaarden vandaan komt, doch mede in verband met hun makheid kan wel tot een betrekkelijk hoog noordelijke of noordoostelijke herkomst worden besloten. Het is juist daar, dat de broedgebieden van Barmsijen en Witstuitbarmsijen elkaar ontmoeten.

Het is achteraf niet de eerste maal, dat vermoedelijke bastaarden van Barmsijs en Witstuitbarmsijs in ons land werden waargenomen. Volgens Prof. Voous waren ook bij de in januari 1946 in het Amsterdamse Bos waargenomen barmsijsjes intermediaire vogels. Toen was er eveneens een Witstuitbarmsijs bij (zie: Limosa 19, 1946, pp. 119—120). Tenslotte ving de heer C. van Orden (in litt.) in de eendenkooi te De Koog op Texel op 18 december 1961 uit een groep van tenminste 60 barmsijen een aanmerkelijk licht gekleurde barmsijs met een grijs witte stuit. Van Orden heeft even getwijfeld of het een Witstuitbarmsijs was, maar het toch als een Barmsijs geringd en losgelaten. Het is naar mijn idee zeer waarschijnlijk, dat ook dit exemplaar een bastaard is geweest.

SUMMARY:

Observations of possible hybrids of Redpoll (Carduelis flammea) and Arctic or Hoary Redpoll (Carduelis hornemanni) on the island of Vlieland.

In the first week of January 1962 various observers reported the occurrence of at least six Redpolls on the island of Vlieland. These birds were conspicuous by their paleness of plumage and their remarkable tameness. They were at first considered to be Hoary Redpolls, but as they had the rump not pure white, but greyish white instead, and as there was some variation in the extent of the broad white feather edges on the scapulars and the whiteness of the under parts, the birds could best be described as clear intermediates between *C. fl. flammea* and *C. hornemanni exilipes*. In view of the fact that apparent signs of hybridization of these forms of Redpolls are known from northern Scandinavia, these birds were considered to represent a flock of possible hybrids of *flammea* and *exilipes*.
